

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

De sanctorum corporum translationibus à Carolo celebratis. cap. 6.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

fuit, qui multa per se, virtute, studioque suo, cum ad optimum ecclesie statum contulisset; eo etiam Carolus, eiusque apostolica auctoritate in alijs multis usus est, ad ea consequenda; quæ vel tunc quidem a se tentari opportunum non iudicabat; vel auctoritate sua ordinaria ipse non poterat comprehendere: præcipue ad ea corrigenda, & ordinanda, quæ in ecclesijs regularium opus erant. inter alia per eum effecit, vt locum pauperum hospitalitati, curationique; tum pijs alijs operibus destinata, ad Archiepiscopalem recognitionem, speculationemque reuocarentur: quique iis locis præfecti erant, in eorum administratione diligentiam ad sacrorum canonum præscriptum iureiurando recipere. quod eorum nonnulli res eiusmodi vel negligere, vel ita curare solerent, vt suis potius, amicorumue commodis, quam rebus sacris seruirent interdum: cum alioqui tamen viri nobilissimi plurimi singulari fide, ac diligentia eiusmodi negotia pietatis ergo suscepta tunc gererent. omnino longe alia ratione Carolus illud visitandi munus accepit, atque alij quidam. nam & ad ecclesie suæ perfectam disciplinam quam plurima conferri, addique studebat; & quod suæ culpæ esset, id demonstrari, corrigique valde lætabatur. dicebat maximam eiusmodi se officij expertum esse utilitatem: nam cum natura homines in suis erratis cognoscendis parum videant, multum in alienis; cum aliorum Episcoporum res ipse perscrutaretur; in aliorum culpa, suam sese agnosceret: cum vero alius res suas agnosceret, multa, quæ se antea fugerant, doceri. Episcopus igitur festo die ante altare sedens, populo nunciauit discessum suum; dixitque se peragrassse totam dioccesim; ecclesias omnes, præcipuas per se, re-

liquas per alios iustrasse: res omnes ita ordinatas comperisse; vt ei ad multa discenda muneris ea functio valde opportuna fuisset. quod perfectum non esset, præscriptum esset tamen in vnaquaque ecclesia diligenter. ideo fere vno executionis verbo posse actionem suam se concludere. cui Carolus e sede sua respondit: vsurpare se posse illud sanctorum piscatorum, Tota nocte laborauimus; & nihil coepimus; nunc in verbo tuo laxabo rete. nihil ad id tempus fere suis laboribus cum fecisset; eius tum Præfulis verbis, atque virtute, quæ ex Apostolica Sede Romana Christi Domini Vicarius miserat, fructum tandem laborum ita sperare; quæ admodum illi cum iussu Domini rete iecissent, magnum piscium numerum ad littus traxerunt. alia addit pro modestia sua, & ea quam semper habuit erga Romanam Ecclesiam summa reuerentia. Episcopus autem ad Casalensem, aliasque prouinciæ ecclesias perlustrandas se contulit; quæ cum Carolo vna cum alijs ad metropolim suam pertinentibus inspiciendæ essent, & componendæ; commode tamen ei muneri vacare non poterat.

Sed reuocanda oratio est ad translationes sanctorum corporum referendas; quibus Iubilei celebritas valde illustrata fuit, animique religiosus ad salutis suæ negotium procurandum preparati. Inter alia salutis adiumenta, quæ Carolus ecclesie suæ posset afferre, illud erat plane magnum; beatorum virorum, quorum reliquijs locupletata, ornataque erat, memoriam redintegrari: vt excitata, vel renouata erga patres, patronosque suos populi pietate; nosset in posterum, velletque ad eorum confugere præsidium in calamitatibus suis. quæ ad rem, licet non parum valuerit, aliquid ex eorum historia delibatum edere, quod in ecclesiarum libro factum est; maxime tamen opportunum

De Sanctorum corporum translationibus a Carolo celebratis.
CAP. VI.

num erat, ipsas sanctorum reliquias in apertum proferre; solenni Ecclesie pompa more maiorum circumferre; populo ipsi ante oculos proponere. Eius rei idonea illa visa est occasio; quod, ut altaria, aliaque ecclesiarum partes, quemadmodum plerisque in locis Caroli tempore factum est, instaurarentur; locis suis sacras reliquias mouere necesse fuit. omnino turpe erat, populum Mediolanensem plurimos pastores habere, quorum sanctitas publice colitur; multos item Christi insignes martyres, preclara ciuitatum praesidia: quorum nedum opem frequenter, ut debebat, imploraret; reliquiasque veneraretur; sed ne memoriam quidem fere teneret. opportune vero, & ut videtur, diuinitus, Carolus fecit; de ea clade ciuitati impendente, de qua paulo post dicemus; tum Iubilei religione; tum voluntate in coelestes patronos suos pie inflammanda, plebem Mediolanensem ad animorum castitatem, salutariaque studia exerceret; quod minus coelesti domicilio indigni, migrantes ex hac vita reperirentur. Atque iam ante annos quinque, hoc est post diem 10. Sept. M. D. LXXI. sanctas reliquias mouerat, & recognouerat, quas Basilica olim sanctorum Naboris, & Felicis, nunc sancti Francisci habet: sed sine eo apparatu, quem postea antiquae pietatis esse animaduertit, & ad pios animos sancte commouendos accommodatum. reliquias Apostoli Barnabae nonnullas a sacello suo: martyrum Naboris, & Felicis, Caij item, & Materni Praesulum Mediolanensium, a capite ecclesiae, ubi altare maius erat; ad locum transtulit, ubi nunc illud situm est. alias recognouit, & suis locis reliquit; martyrum Felicis, & Fortunatij; Sauiinaeque matronae. Nunc autem celebriorem translationibus addidit apparatus. Erat inter commemoratam Basilicam, quae nunc est sancti Fran-

cisci, & Ambrosianam; alia sancti Vitalis nomine dicata, quae Fausti Basilica fuisse putatur; de qua etiam apud sanctum Ambrosium mentio est. ab ea titulum parochiae Carolus cum amouisset; mox etiam ei persuasum est, ut eam monachis Ambrosianis concederet. prius autem inde exportandum putauit corpus veteris Archiepiscopi Mediolanensis, Monae, sub altari conditum; cuius memoria in ecclesia Mediolanensi colitur pridie id. Octobris. Atque die translationi dicto, qui post nonas Februarij consequbatur, quo die prima erat supplicatio ad sanctum Ambrosium ob Iubilei memoratam praeparationem; misit vesperi, qui locum recognosceret, & quae opus erant, pararet. nocte accessit ipse. ibi, arca lapidea, quae in terram defossa erat, aperta; post precationem, stola collo inducta, ad sepulchrum abiectus, singillatim ossa illa veneranda extrahebat; & in arca ferico panno intus ornata, tacitus, mentesque in sancti patris meritis defixa, componebat; assistantibus canonicis nonnullis linea veste indutis, qui pio operi inseruiebamus; & alijs item presbyteris, diaconisque praesentibus; quorum quidam lachrymas praeanimi suauitate; gaudioque tenere non poterant. Arca deinde cum ossibus posita super altare; nocturnas preces ad sancti honorem accommodatas primo recitauimus: post etiam quae diei illius erant addidimus. inde cum essemus profecti; canonici alij successere; & post eos alij; ut tota nocte ex sacris institutis essent, qui ibi vigilarent, & precarentur. Mane, his peractis, quae ad supplicationem pertinebant; ex Ambrosiana Basilica, ad corpus venimus; quod ornatissimo feretro humeris portandum erat. charum onus subiere in anteriore parte Carolus, & Episcopus Salaminae; in posteriore duo praecipua dignitate canonici, extra ecclesiam, canonici vicissim suc-

succedentes, vsque ad maiorem ecclesiam portauere, sacris, & pretiosissimis indumentis ornati omnes. multos iam dies cœlum nubibus erat, pluuijsque perturbatum: at cum efferretur sacrum corpus, magna omnium lætitia, & admiratione, serena, clarissimaque luce fulsit. clerus vnuerfus, hymnos, psalmosque ad rem accommodatos per choros musice cantabat. tubarum sonus frequens ciebat pios animorum motus. Senatus sectabatur. multitudo præterea infinita. luminum vis innumerabilis. Cum ad ecclesiam maiorem ventum esset; feretro in altari posito, Carolus de sancti laudibus concionem habuit. toto die conuenit populus ad beati parentis reliquias venerandas; immo agnoscendas; cum vel eius nomen plerique ignorarent; tum magno studio, coronis, sibi ad precandum paratis, religionis causa feretrum tangi curabant, vespere verbis ab Episcopo Salaminio ad populum apposite factis; magno concursu, in subterraneam ædem corpus delatum est. Post triduum; cum tertiæ supplicationis gratia Carolus itidem ob Iubileum ad sancti Simpliciani cum clero venisset; aliam celebrauit translationem. Aronæ in ecclesia sanctorum Felini, & Gratiniani, quam Societati I E S V traditam diximus; erant corpora sanctorum martyrum Fidelis, & Carpophori. cum eorum memoria in oppido vix vigeret; locus certe sepulchri ignoraretur; religiosa patrum cura, in altari demum inuenta sunt. Atque cum veteris, & angustæ sancti Fidelis ecclesiæ loco, quam eis olim Carolus Mediolani tradiderat: amplam, & magnificentiam ex ciuium liberalitate cœpissent ædificare; ad sanctorum cultum magnificentius, & ad multorum salutem vtilius fore existimarunt; si ea corpora Mediolanum transferrentur; & Fidelis corpus, vna cum mar-

tyrij socio in suam ædem referretur. Ea igitur ex Caroli consensu, qui oppidi sui rationem, augendi cultus causa, minime habuerat, ad sancti Simpliciani ecclesiam priuatim deportata; solemni ritu, atque apparatu ad conlinitum locum transferenda erant. Carolus eò feria sexta nocte venit; reliquias composuit; diuina nocturnæ precationis officia obiit; ibi fuit donec lux appropinquaret. mane autem stata supplicatione absoluta, V. Idus mensis eiusdem, ad nouæ ecclesiæ locum eas magna celebritate transtulit; ipsis societatis clericis vmbraculum honoris causa supra feretrum gestantibus. At populus Aronensis, quo inscio corpora fuerant asportata, paulo post, cum id cognouisset, valde commotus, acri admodum studio; vt vehemens esse solet in huiusmodi genere popularis impetus; de recuperandis reliquijs institit; neque conqueuit, donec eorum partem a Carolo acceptam in eandem ecclesiam Aronam referret. Addam aliam similem celebritatem, quæ fuit eiusdem anni mense Iulio. Obsecro autem, si cui forte videbor res huiusmodi aut diligentius colligere, aut pluribus exponere; quàm ad propositum finem intento, properantique gratum videatur: vt æquo animo patiat, aliquid me rerum nostrarum memoriæ, non sine multorum fructu concedere; pijsque nostris hominibus gratificari. Versamur etiam in hoc genere libentius, quàm in Caroli rerum asperitatibus exponendis; quæ licet constantiæ, patientiæ, sacerdotalisque roboris contra aduersa omnia retinendi, exemplum Dei ministris præclarum præbeant; illud tamen inest molestiæ, quod res pijs temporibus propemodum indignas scribere necesse est. Piget explicare turbulentos quosdam motus, qui hoc ipso diuinæ placationis optatissimo tē-

pore extiterunt . Itaque ad aliam translationem veniamus . Nonnullis ante annis monachi, qui ab Oliueto monte nomen traxere, nouam ecclesiam sancti Victoris cœperant, pulchram, & magnifici operis. quæ perfecta, veterem, quæ proxima erat, dirui volebant. illam dico, quæ Portiana veteribus appellata est; & sancti Ambrosij litteris, actionibusque illustrata. sed prius sancta corpora, quibus locus abundabat, tollenda erant, & in nouam ecclesiam transferenda. occasionem libenter arripuit Carolus splendidæ translationis celebrandæ, quæ & sanctorum reliquijs honos tribueretur, & Mediolanensium pietas erga illos quoque diuinos eius custodes renouaretur. Arcæ lapidæ erant plures ossibus plenæ, circum altare sub terram collocatæ: quæ ossa, licet neque nominibus, neque alijs signis distinguerentur; aliud tamen iudicari de ijs non poterat, quàm ex ijs sanctis corporibus esse, quibus eam ecclesiam esse copiosam veteribus monumentis testatum est. Vna erat arca sub altari, altius quam aliæ defossa: in ea corpora sanctorum Victoris martyris, & Satyri, sancti Ambrosij fratris, erant. his igitur omnibus primo legitime recognitis: demum IIX. Calend. Augusti quo die S. Iacobi festum celebratur, Carolus ad locum, vigilandi ex instituto, precandique gratia; quia postridie futura transla-

tio erat; se contulit. ibi nocturnis precibus de more habitis; & sancti Victoris vita recitata; ossa omnia ita composuimus; vt septem feretra portanda pararentur. Postridie clerus vniuersus in maiore ecclesia, coactus, ordine ad sancti Victoris processit: vnde sublata sacra diuini amoris pignora, primò canonicorum, de inde monachorum humeris, vijs apparatis, cantu ad beatorum gloriam significandam accommodato, circumlata sunt, tanto spatio, quantum opus erat ad longissimos sacrorum hominum ordines producendos; maximamque multitudinem capiendam. quibus ad eandem ecclesiam relatis, sacrosanctæ Missæ solemnia celebrata sunt. reliquæ toto die in conspectu populi relictæ, qui frequentissimus eò, magna pietate confluit. vespere autem reuerso Carolo, sericis illæ pannis inuolutæ, præsentibus notarijs, in capsas plumbeas reconditæ sunt. quæ Victoris, Satyrique erant, separatim in altare maius ecclesiæ sunt illatæ. Aliæ in suis arcibus lapideis a vetere ecclesia deductis, positæ, in sacello, quod ea de causa monachi, Carolo auctore, ad suam subterraneam ædem addiderant; ita in varijs capsis separatæ, ac in sacelli angulis, quantum fieri potuit, collocatæ sunt; vt primò fuerant inuentæ.

